

Огляд попередніх результатів
дослідження «Оцінка правового
середовища щодо туберкульозу в
Україні», що проводиться ПРООН та
Партнерством «Зупинити
туберкульоз»

Доповідач: Наталія Співак, національний
консультант Партнерства «Зупинити
туберкульоз» з правових питань

Мета дослідження:

- ❖ Виявити **прогалини та недоліки** в чинних нормативно-правових актах та політичних засадах щодо профілактики, лікування та зменшення наслідків ТБ та ВІЛ-асоційованого ТБ, зокрема в аспекті відповідності міжнародним інструментам у галузі прав людини (міжнародні зобов'язання, рішення ЄСПЛ).
- ❖ Скласти **рекомендації** щодо правового та політичного середовища, що стосуються громадського здоров'я, перегляду законів та реформ для посилення доступу до профілактики, лікування та підтримки людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ в Україні.

Методологія:

- ❖ Аналіз правового поля
- ❖ Інтерв'ю та фокус-групи

Національні особливості: фактори, що мають вплив

- 1) Інтеграційні процеси
- 2) Військовий конфлікт на сході України
- 3) Корупція
- 4) Медична реформа
- 5) Рівень фінансування медичної допомоги
- 6) Тощо

У межах дослідження було виділено такі **ключові групи населення:**

- 1) люди, що живуть з ВІЛ;
- 2) засуджені та затримані особи;
- 3) люди, які вживають ін'єкційні наркотики;
- 4) особи без постійного місця проживання;
- 5) особи, які зловживають алкоголем;
- 6) мігранти та переміщені особи, незареєстровані особи / нелегальні мігранти;
- 7) роми;
- 8) бідні жителі міст;
- 9) бідні жителі сіл;
- 10) пенсіонери;
- 11) медико-санітарні працівники, що контактують з хворими на ТБ;
- 12) військовослужбовці з зони АТО;
- 13) особи, які перебувають у психіатричних та геріатричних закладах.

RECOMMENDED

- ❖ Оперативний посібник з оцінки правового поля у сфері ТБ, Партнерство "Зупинити туберкульоз" (липень 2017)
- ❖ Перелік осіб, віднесених до груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз (наказ МОЗ від 15.05.2014 р. № 327)

Stop TB Partnership

Актуалізувати Перелік

Основні права та свободи, які повинна гарантувати та забезпечити Україна (1)

Права людини	У контексті прав людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ
На життя	Доступ до необхідної інформації, харчування та медичної допомоги, особливо в умовах ізоляції, ефективне розслідування причин смертей, захист від поширення епідемій.
На здоров'я	Доступ до своєчасної, якісної, ефективною, безперервної та безоплатної протитуберкульозної медичної допомоги, зокрема діагностики, забезпечення за бюджетні кошти протитуберкульозними ЛЗ.
На гідність	Належні гуманні та санітарно-гігієнічні умови в усіх закладах, які пов'язані із фізичною ізоляцією (пенітенціарних, протитуберкульозних, психіатричних), задоволення базових потреб (належного харчування, доступу до свіжого повітря, гігієни).
На рівність	Запобігання проявам дискримінації (за станом здоров'я, сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю, національністю, походженням, майновим станом) та стигматизації, рівний доступ (у т.ч. фізично) до медичної допомоги та до реалізації усіх гарантованих прав і свобод людини як на законодавчому, так і практичному рівні.
На невтручання в особисте життя	Конфіденційність інформації про стан здоров'я та статус людини, пов'язаний ВІЛ / ТБ.

Основні права та свободи, які повинна гарантувати та забезпечити Україна (2)

Права людини	У контексті прав людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ
На доступ до інформації	Забезпечення обізнаності осіб, які проходять скринінг, діагностику, лікування, щодо ТБ, його причин, порядку та умов проходження обстежень, ризиків та переваг запропонованих методів лікування, наслідків відмови від діагностики та лікування ТБ, важливості не переривання та завершення повного курсу лікування ТБ.
На освіту	Правові та адміністративні механізми для забезпечення рівних можливостей для доступу до навчання, в т.ч. якщо відвідування загальних навчальних закладів становить ризик поширення ТБ.
На працю	Вільний вибір роботи, справедливі і сприятливі умови праці, захист від безробіття та несправедливого позбавлення роботи.
На повагу до сімейного життя	Збереження сімейних зв'язків та сімейного оточення, зокрема, уникнення необґрунтованого, неправомірного позбавлення контакту чи розлучення дітей, яке б не відповідало вищим інтересам дитини
На соціальний захист	Зокрема, доступ до медичних послуг та мінімально необхідного рівня соціальних виплат.
На доступ до правосуддя	Забезпечення належного судового процесу та доступу до безоплатної правової допомоги; запобігання незаконній примусовій ізоляції.

Бар'єри для доступу до медичної допомоги

Відсутність чи застарілість базових програмних документів та спеціального законодавства у сфері ТБ.

Рекомендації:

- ❖ Розробити та затвердити нову актуальну загальнодержавну цільову соціальну програму протидії захворюванню на ТБ.
- ❖ Актуалізувати уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної та третинної медичної допомоги людям із ТБ у частині ключових груп населення (внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців з зони АТО, ромів), сучасних методів діагностичного обстеження.
- ❖ Розробити та затвердити уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної та третинної медичної допомоги дітям із ТБ.

Бар'єри для доступу до медичної допомоги

Репресивне правове середовище в Україні знижує ефективність превентивних заходів держави щодо протидії поширенню ТБ та ВІЛ-асоційованого ТБ, сприяючи самотигматизації, дискримінації, створюючи додатковий бар'єр до необхідної медичної допомоги.

Рекомендації:

- ❖ Декриміналізувати поставлення у небезпеку та зараження ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ.
- ❖ Декриміналізувати зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів без мети збуту.
- ❖ Декриміналізувати невиконання рішення суду про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу / про продовження строку примусової госпіталізації.

Бар'єри у сфері профілактики ТБ

Проводиться ревакцинація, що суперечить стандартам ВООЗ.
Незважаючи на закріплену на рівні закону гарантію безоплатної хіміопрфілактики ТБ для дітей, інфікованих мікобактеріями ТБ, відповідного порядку її проведення не затверджено.

Рекомендації:

- ❖ Внести зміни до Календаря щеплень та Інструкції про застосування вакцини туберкульозної БЦЖ і БЦЖ-М щодо скасування ревакцинації БЦЖ.
- ❖ Підвищити рівень вакцинації дітей проти ТБ, у т.ч. завдяки проведенню інформаційних, роз'яснювальних кампаній на національному та місцевих рівнях.
- ❖ Розробити та затвердити порядок проведення хіміопрфілактики ТБ для дітей, інфікованих мікобактеріями ТБ.

Бар'єри у сфері лікування ТБ (1)

Більшість протитуберкульозних ЗОЗ не відповідають вимогам санітарно-епідеміологічного нагляду та інфекційного контролю, підвищуючи ризик перехресної та внутрішньолікарняної контамінації.

Рекомендації:

- ❖ Забезпечити відповідність протитуберкульозних закладів санітарно-епідеміологічним нормам.
- ❖ Забезпечити належний розподіл потоків людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ для уникнення перехресного та внутрішньолікарняного інфікування.
- ❖ Переходити на пацієнто-орієнтований підхід до лікування ТБ, забезпечивши пріоритет амбулаторного та домашнього контрольованого лікування, обмежуючи стаціонарне лікування складними випадками.

Stop TB Partnership

Бар'єри у сфері лікування ТБ (2)

У ІТТ не налагоджено процес надання медичної допомоги людям із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ, порядок взаємодії ІТТ із ЗОЗ на законодавчому рівні не визначено.

Рекомендації:

- ❖ Врегулювати порядок взаємодії ІТТ із ЗОЗ для забезпечення раннього виявлення, вчасної діагностики та безперервності лікування людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ (на рівні МВС).
- ❖ Забезпечити дотримання заборони доступу до медичної документації немедичному персоналу ІТТ (конфіденційність).

Взаємозв'язок з медичною реформою

Рекомендації:

- ❖ Включити лікування ТБ до гарантованого пакету медичних послуг, що надаватимуться на рівні вторинної та третинної медичної допомоги за рахунок бюджетних коштів.
- ❖ Проаналізувати Національний перелік основних лікарських засобів на предмет наявності ЛЗ першої необхідності для їх закупівлі за бюджетні кошти в регіонах.
- ❖ Комп'ютеризувати ЗОЗ з метою переходу на E-Health

Порушення права на повагу до гідності

Через переривання ЗПТ (що спричинене обмеженим переліком ЗОЗ, де впроваджена ЗПТ, та ухиленням працівників органів внутрішніх справ від внесення відомостей про потребу ЛВІН у ЗПТ) порушується право тимчасово позбавлених свободи ЛВІН із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ на свободу від катування або принижуючого поведження, право на здоров'я та право на життя.

Рекомендація:

- ❖ Внести зміни до Порядку взаємодії ЗОЗ, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами ЗПТ, а також Переліку ЗОЗ, де впровадиться ЗПТ.

Stop TB Partnership

Порушення права на працю (1)

Відсутні належні гарантії щодо збереження місця роботи за людьми із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ на час лікування; наявні законодавчі бар'єри у формі підстав для неприйняття їх на роботу, відсторонення від роботи; звільнення із роботи.

Рекомендації:

- ❖ Розробити та затвердити Національну Стратегію тристороннього співробітництва з протидії ТБ у сфері праці.
- ❖ Усунути розбіжності, внівши зміни до ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб» та ЗУ «Про протидію захворюванню на туберкульоз» для забезпечення гарантії збереження роботи людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ незалежно від його форми на час проходження повного курсу лікування ТБ як у стаціонарних, так і амбулаторних умовах, а також супутніх захворювань, які є наслідком ТБ, у стаціонарних умовах.

Порушення права на працю (2)

Рекомендації:

- ❖ Встановити пряму заборону необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ за станом їхнього здоров'я у КЗпП.
- ❖ Внести зміни до чинного законодавства України, виключивши можливість звільняти людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ за станом їхнього здоров'я.
- ❖ Адвокувати врегулювання питань профілактики та захисту прав людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ на рівні колективних договорів.

Stop TB Partnership

Порушення права на доступ до правосуддя та безоплатної правової допомоги

Не забезпечено право людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ, свобода яких обмежена примусовою ізоляцією, на належний судовий процес та доступ до безоплатної правової допомоги.

Рекомендації:

- ❖ Встановити гарантію та забезпечити надання безоплатної правової допомоги людям із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ під час примусового лікування та примусової госпіталізації у протитуберкульозних закладах.

Порушення права на повагу до сімейного життя

Тривала госпіталізація людей із активними формами ТБ; поміщення дітей, у т.ч. із неактивними формами ТБ, до санаторних шкіл-інтернатів; розлучення сімей.

Рекомендації:

- ❖ Переглянути підходи до відібрання дітей без позбавлення батьківських прав у людей із ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ.
- ❖ Затвердити порядок організації навчання людей із активними формами ТБ та ВІЛ-асоційованим ТБ (Міносвіти та МОЗ)
- ❖ Внести зміни до ЗУ «Про протидію захворюванню на туберкульоз» з метою виключення норми про збільшення шкіл-інтернатів

Stop TB Partnership

Спасибо за внимание!

НАТАЛЬЯ СПИВАК

Юрист

E: spivak@l-a.com.ua

T: +38 (044) 425 40 50

W: www.legalalliance.com.ua